

TALABALARDA OILAVIY HAYOTGA TAYYORLIK KO'NIKMASINI TARKIB TOPTIRISHDA SHARQ ALLOMALARI MEROSIDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

*Ishanova Muxayyoxon Muxtarovna,
Andijon davlat chet tillar instituti, Pedagogika kafedrasida o'qituvchisi*

Annotatsiya. maqolada talabalarda oilaviy hayotga tayyorlik ko'nikmasini tarkib toptirishda sharq allomalari merosidan foydalanish metodikasini takomillashtirish mazmuni, Innovatsion-integratsion ta'lim yondashuvlariga asoslangan ta'lim jarayoni, talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashga qo'yilgan asosiy talablar, talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash yo'nalishlarining mazmuniga oid tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: oilaviy hayotga tayyorlik, allomalar merosi, texnologiya, innovatsiya, interfaol o'qitish usullari, modernizatsiya, monitoring, reyting tizimi, qadriyatlar, oila, nikoh, tarbiya g'oyalari.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАСЛЕДИЯ ВОСТОЧНЫХ УЧЕНЫХ В ФОРМИРОВАНИИ У СТУДЕНТОВ НАВЫКОВ ГОТОВНОСТИ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ

Аннотация. в статье даны рекомендации по совершенствованию методики использования наследия восточных ученых в формировании у студентов навыков готовности к семейной жизни, образовательного процесса на основе инновационно-интеграционных подходов к обучению, основные требования к подготовке студентов к семейной жизни, содержанию направлений подготовки студентов к семейной жизни.

Ключевые слова: готовность к семейной жизни, наследие ученых, технологии, инновации, интерактивные методы обучения, модернизация, мониторинг, рейтинговая система, ценности, семья, брак, идеи воспитания.

IMPROVE THE METHODOLOGY FOR USING THE HERITAGE OF ORIENTAL ALLOMAS IN STRUCTURING THE SKILLS OF READINESS FOR FAMILY LIFE IN STUDENTS

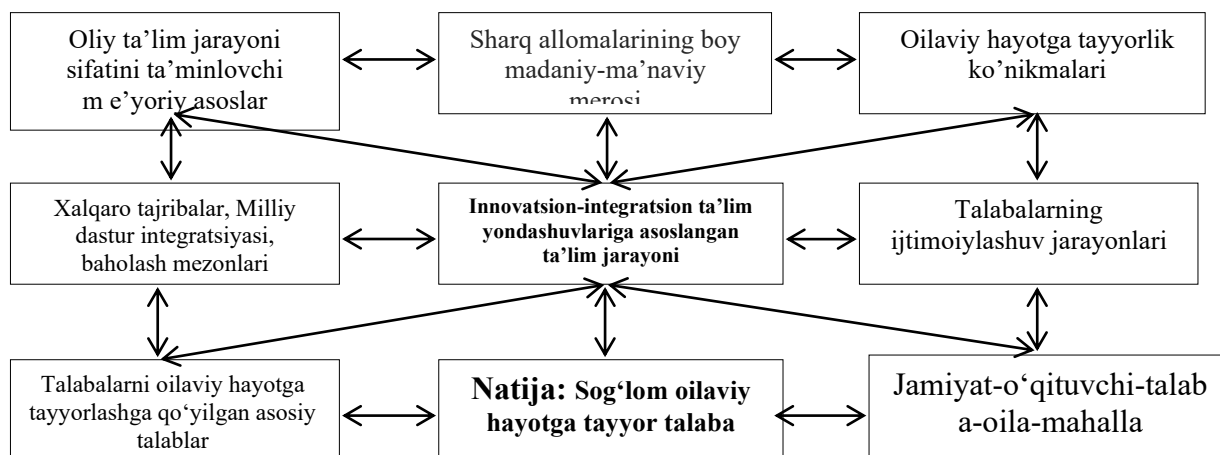
Abstract. the article provides recommendations on the content of improving the methodology for using the heritage of Oriental allomas in the content of the family life readiness skill in students, the educational process based on innovative-integrative educational approaches, the basic requirements for preparing students for family life, the content of the directions for preparing students for family life.

Keywords: readiness for family life, heritage of allomas, technology, innovation, interactive teaching methods, modernization, monitoring, rating system, values, ideas of family, marriage, upbringing.

Kirish. Jamiyatda demokratik ijtimoiy davlat siyosatini yuritishni ta'minlashda sifatli ta'limi uchun muhim bo'lgan masalalardan biri talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash muammosini hal qilishda asosiy omillardan biri hisoblanishini e'tiborga oladigan bo'lsak, yoshlarda oilaviy hayotga tayyorlik ko'nikmalarini tarkib toptirishda Sharq mutafakkirlari merosidan samarali foydalanish asosiy tamoyillardan biri sifatida muhim ahamiyatga ega.

Mavzu metodologiyasi.

Zero, ushbu faoliyatni bevosita oliy ta'lim jarayonida samarali tashkil etish iqtidorli va faol yoshlarni tarbiyalash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bunda esa, yuqoridagi imkoniyatlarni tizimlashtirish ta'lim jarayonining uzviy integratsion hamkorligini tashkil etish va qator hamkorlikdagi faoliyatlarning ishtirokshi subyektlarini aniqlashtirish lozim bo'ladi (1-rasmga qarang).

1-rasm. Oliy ta'lim jarayonida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashga yo'naltirilgan obyekt-subyekt faoliyatining mazmuni[1]

Ta'lim jarayonida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashga yo'naltirilgan obyekt-subyekt faoliyatining mazmuni ajdodlarimiz merosi vositasida boyitilsa, bu yosh avlodning ijtimoiy rivojlanishi ushun potensial imkoniyatlarni vujudga keltiradi. Yosh avlod ongida ijtimoiy ma'sullik, shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlantirish, ijtimoiy munosabatlarga kirisha olishga xos bo'lgan oilaviy hayotga tayyorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish ko'p jihatdan mavjud shart-sharoitlar va ta'lim-tarbiya mazmunini sifati bilan bevosita bog'liq.

Asosiy qism.

Sharq allomalari merosidan foydalanish orqali talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish: talabalarining ijtimoiy ehtiyojni qondirish, tarixiy-madaniy merosni saqlash va o'zlashtirish, ilmiy-amaliy asoslarni mustahkamlash, kompetentli kadrlar tayyorlashni yangi sifat bosqichiga ko'tarish, allomalar merosini zamon talablaridan kelib chiqqan holda o'quv jarayoniga joriy etish, talabalarni oilaviy-ma'naviy qadriyatlar bilan qurollantirish, ularda oilaviy hayot kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarbligini o'zida namoyon etadi.

Tadqiqotimizda Sharq allomalari merosidan foydalanish orqali talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash metodikasini o'quv-metodik ta'minot, pedagogik texnologiyalar, pedagog kadrlar mahorati, monitoring va baholash tizimini takomillashtirishdan iborat pedagogik yo'nalishlar bo'yicha amalga oshirdik. Bunda:

- texnologiya va innovasiyalardan foydalanish;
- interfaol o'qitish usullarini qo'llash;
- ta'lim-tarbiya jarayonining modernizasiyalash;
- pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash;
- monitoring va reyting tizimini takomillashtirish;
- integratsiyalashgan yondashuvni joriy etish;
- milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish;
- talabalar faolligini kuchaytirish;
- oilaviy-ma'naviy tarbiya samaradorligini baholash kabi ta'lim-tarbiya jarayonida amalga oshiriladigan ishlar orqali Sharq allomalari merosidan foydalanish orqali talabalarni oilaviy

hayotga tayyorlash metodikasi zamonaviy talablarga mos tarzda takomillashadi.

Yuqoridagilarga asoslanib, shuni ta'kidlash joizki, insoniyat faoliyatining barcha jabhalarida oilaviy hayotga tayyorlik ko'nikmalining tarkib topganligi ijtimoiy hamjihatlikni, individual o'sishni rag'batlantirish va jamiyat rivojini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida Sharq mutafakkirlari merosidan foydalanib talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning muhimligini asoslovchi pedagog olimlarning olib borgan tajribalariga asoslanib, ularni o'zaro uyg'unlashtirgan holda bugungi ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etishda zarur bo'lgan, samarali natijadorlikni ta'minlashga xizmat qiluvchi talablarni keltirib o'tamiz (1-jadvalga qarang).

1-jadval

Talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashga qo'yilgan asosiy talablar [2]

Talablar	Mazmuni
shaxsni rivojlantirish vaziyatlarini ishlab chiqish, talabalarning o'quv-bilish faoliyati tarkibiy tuzilmasini aniqlash; darsning ta'limiy, tarbiyaviy va shaxsni rivojlantiruvchilik vazifalarining birligi va uzviyligini ta'minlash; ta'lim metodlarini tanlash, ta'lim vositalaridan shakllantirishga erishish kabilar	ustoz-shogird odobi; farzand tarbiyasi; ustozning muloqot madaniyatiga egaligi; ta'limdagi uzviylik va izchillik; yangi mavzuni qiziqarli, asosan ko'rgazmali bayon etish; olib borilayotgan mashqlarning ta'lim oluvchilarning yoshiga mos bo'lishi; ta'lim jarayonini yengildan og'irga qarab murakkablashtirib borish; ishontirish, isbotlash, munozara, dialektik-mantiqiy, yaqqollik va boshqalar; ta'lim oluvchiga bilim berishda majburan zo'riqishga yo'l qo'yimaslik; o'qituvchi xotirasi, mantiq, kuzatuvchanlik, yorqin nutq, adolat va ezgulik

Biz ajdodlarimizning asarlarini o'rganar ekanmiz, ularning pedagogik ta'limotlarida ta'lim-tarbiya jarayoniga qo'yilgan talab va tamoyillar bugungi kunda ham ta'lim sifatini oshirish uchun dasturul amal bo'lib xizmat qilishining guvohi bo'lamiz.

Sharq allomalari merosi asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash strategiyasi, yurtimizda oliy ta'lim muassasalari ta'lim sifatini yuqori bosqichga ko'tarish, innovatsion rivojlantirishga qaratilgan islohotlarni amalga oshirishda Sharq mutafakkirlarining boy merosidan foydalanish asosiy tamoyillardan biri deb belgilangan.

Sharq allomalari merosidan foydalanish orqali talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning maqsadi: talabalarda oilaviy-ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish; ularni nikoh, oila va farzand tarbiyasi bo'yicha bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish; oilaviy hayotga tayyorlash, axloqiy-ma'naviy kamolotga erishishga yordam berishdan iborat. Bu maqsadlarga erishishda quyidagi vazifalarni bajarish lozim bo'ladi:

- Sharq allomalari asarlaridagi oilaviy-ma'naviy g'oya va tamoyillarni o'rganish;
- talabalarda oila, nikoh, tarbiya, axloq haqidagi tasavvurlarni shakllantirish;
- ularni oilaviy munosabatlar, burch va ma'suliyatlarni anglash, amalga oshirishga tayyorlash;
- oilaviy hayot mezonlari, oilaviy qadriyatlar, an'ana va marosimlarni o'rgatish;
- talabalarda oilaviy axloq, madaniyat, odob-axloq ko'nikmalarini rivojlantirish natijasida

talabalar hayotda oilaviy hayotga to‘laqonli tayyor bo‘lib etishishlari va farovon oilalarni barpo etishlariga imkoniyat paydo bo‘ladi. Sharq allomalari merosidan foydalanib talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash bir qator yo‘nalishlarni o‘zida aks ettiradi (2-jadvalga qarang).

2-jadval.

Talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash yo‘nalishlarining mazmuni

№ Talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash Talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash yo‘nalishlarining mazmuni

1 Oilaviy-ma‘naviy qadriyatlarni shakllantirish -sharq allomalari asarlaridagi oila, nikoh, tarbiya g‘oyalarini o‘rganish;

-talabalarda oilaviy-ma‘naviy qadriyatlar, odob-axloq ko‘nikmalarini rivojlantirish;
-nikoh, oila, farzandlar tarbiyasi haqidagi ta‘limotlarni o‘zlashtirishga yordam berish.

2 Oilaviy hayot tayyorgarligini shakllantirish -talabalarda oilaviy munosabatlar, burch va ma‘suliyatlarni anglash ko‘nikmalarini rivojlantirish;

-oilaviy hayot mezonlari, qadriyatlar, an‘ana va marosimlarni o‘rgatish;
-oilaviy hayot maqsadlari, vazifalari, mohiyati to‘g‘risida tushuncha berish.

3 Amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish -oilaviy-maishiy, mehnat, ta‘lim va tarbiya sohalaridagi ko‘nikma va malakalarni shakllantirish;

-oilaviy munosabatlar, madaniyat, marosimlar, urf-odatlarini amalda qo‘llay olish ko‘nikmalarini rivojlantirish;

-oilaviy hayotda o‘z o‘rnini topa olish, mas‘uliyatli fuqaro bo‘la olishlarini o‘rgatish.

Ushbu yo‘nalishlar talabalarni hayotda oila qurish, tarbiya berish, boshqarish kabi vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishlariga yordam beradi.

Sharq allomalari merosidan foydalanib talabalarni oilaviy hayotga tayyorlash bu – milliy qadriyatlarga asoslangan insonning shaxsiy va akademik kamolotini ta‘minlashda nostandart ta‘lim yondashuvlarining mazmunini belgilovchi tamoyillar, qonuniyatlar, o‘qitish usullari va mezonlarini o‘zida mujassamlashtirgan ta‘lim-tarbiya berish boshqaruvini bosqichma-bosqich to‘g‘ri va istiqbolli rejalashtirish san‘atidir[2].

Xulosa. Biz talabalar bilan seminarlar, amaliy mashg‘ulotlar, treninglar davomida akmeologik yondashuv asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim-tarbiya jarayonini loyihalash ko‘nikmalarini shakllantirish maqsad va vazifalari haqida bahs-munozaralar, suhbatlar, ma‘ruzalar, savol-javob kechalari tashkil etdik. Ushbu metodlar yordamida talabalar orasida bir-birlarining didaktik loyihalashga oid bilim, ko‘nikma va malakalarini baholashga yo‘naltirilgan didaktik vaziyatlarni tashkillashtirdik. Shu asosda talabalarining egallagan bilim, ko‘nikma va malakalari sifatini aniqlash uchun qulay pedagogik sharoitlar yaratildi. Shu bilan bir qatorda, hamkorlikka yo‘naltirilgan pedagogik jarayonning mazmuni professor-o‘qituvchilar tomonidan belgilab olindi.

Sharq mutafakkirlarining ta‘lim-tarbiya jarayonidagi shaxslararo munosabatlar haqidagi qarashlari ijtimoiy hodisa sifatida ta‘lim-tarbiya nazariyasi va amaliyotini turli bosqichlarda xilma-xil bo‘lganligini ochib beradi, ilg‘or qarashlarning taraqqiyot yo‘lini ko‘rsatib beradi.

Foydalangan adabiyotlar.

1. Ishanova M.M. Buyuk allomalarimizning asarlarida oilaviy qadriyatlarning orni va ahamiyati // Pedagogik mahorat. – Buxoro, 2024– 4-son

2. Ishanova M.M. Talaba-yoshlarning ijtimoiy oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari // Science and innovation international scientific journal volume 1 issue 8 uif-2022: 8.2 | issn: 2181-3337

3. Abdullayeva D.U. Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashda tasavvurlarning o‘rni <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.5.5.059>, Nizomiy nomidagi TDPU Psixologiya kafedrasida dotsenti v.b.psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

4. Umarova M.M. O‘smirlarda oilaviy qadriyatlar to‘g‘risidagi tasavvurlar shakllanishining ijtimoiy psixologik shart-sharoitlari. Psixol. fan. nom. dis. avtoreferati: 19.00.05. – T.: O‘zMU, 2004. –27-b.